

Agrár-környezetvédelmi Modul

Agrár-környezetvédelem, agrotechnológia

KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI MÉRNÖKI MSc
TERMÉSZETVÉDELMI MÉRNÖKI MSc

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

A természetvédelem és a mezőgazdaság kapcsolata. 110.lecke

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

Természetvédelem és mezőgazdaság

- A mezőgazdaság Magyarországon az összterület 65,5%-ával közvetlenül érintkezve a kultúrtáj fő használója
- A 3,6 millió ha-t meghaladó védett és érzékeny természeti területeknek több mint fele mezőgazdasági művelés alatt áll
- A természetvédelem alapvetően rá van utalva a mezőgazdasággal való együttműködésre
- A mezőgazdálkodás teljesítménye, eredménye, termékeinek minősége és ezzel piaci versenyképessége döntően a környezet, a természeti erőforrások állapotától, minőségétől függ
- A természetvédelem és a mezőgazdaság egymásra utaltsága elkerülhetetlenné teszi a két terület összehangolását.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

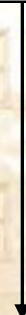

A természetvédelem szabályozási rendszere

Nemzeti
szabályozási
rendszer

Nemzetközi
szabályozási
rendszer

EU
szabályozási
rendszer

Természeti értékek megőrzése

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

28/1994. (V. 20.) AB határozat

- 1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alkotmány 18. §-ában megállapított, az egészséges környezethez való jog a Magyar Köztársaságnak azt a kötelezettségét is magában foglalja, hogy az állam a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét nem csökkentheti, kivéve, ha ez más alapjog vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke az elérni kívánt célhoz képest ekkor sem lehet aránytalan.**

Alkotmányos alapok

- A környezethez való jog, mint harmadik generációs alapjog
- Tartalma: egészséges, biztonságos, zavartalan, tiszta
- Az Alkotmány rendelkezései alapján kétféle megközelítés:
 - Deklaratív és tevőleges kötelezettséget előíró (18. §)
 - Állami kötelezettség (feladat), illetve emberi jog
- Hatása:
 - Közvetlen hivatkozhatóság kérdése
 - Az Alkotmánybíróság joggyakorlata
 - Hatása a jogalkotásra

Környezetjog szabályozási rendszere I.

- Környezetjog = környezetvédelmi + természet védelmére vonatkozó jogszabályok összessége (csak formai megközelítés!)
- Szerkezetét meghatározó tényezők:
 - - nemzetközi kötelezettségvállalások (pl. nemzetközi szervezeti tagság, nemzetközi egyezmények, EU)
 - - alkotmányos keretek
 - - társadalmi elvárások
- Fejlődése, kialakulása: fokozatos, folyamatosan bővülő, jelenlegi formája a XX. század '70-es éveitől alakul (lásd: 1976. évi II. törvény)
- Ezen belül a természet védelmére vonatkozó szabályozás helyzete, szerepe átalakult!

Környezetjog szabályozási rendszere II.

Egymásra épülő szabályozási rendszer, az Alkotmánytól az önkormányzati rendeleti szintig minden jogforrással találkozhatunk.

- Környezetjogi alaptörvények
- - 1995. évi LIII. tv. („a környezetjog alkotmánya”) (Kvt.)
 - Célok, alapelvek, szabályozási keretek meghatározása
 - Alapintézmények
 - Jogalkotási felhatalmazások
- - 1996. évi LIII. tv. (környezetvédelem ≠ természetvédelem)
 - A természet védelmének sajátosságai
 - Jogalkotási felhatalmazások
- - 2000. évi XLIII. tv. (hulladékgazdálkodás)
- Egyéb törvények környezetjogi tartalmú rendelkezései

Környezetjog szabályozási rendszere III.

- **Környezeti elemek:**
 - a föld,
 - a víz,
 - a levegő,
 - az élővilág,
 - az épített környezet
- **Hatótényezők:**
 - veszélyes anyagok és technológiák,
 - hulladékok,
 - zaj- és rezgés,
 - sugárzások (mesterséges és természetes, ionizáló és nem ionizáló, valamint hőszugárzások).

Környezetjog szabályozási rendszere IV.

- A Kvt. és a kapcsolódó törvények viszonyát a Kvt. 3. § (2)-(3) bekezdései rendezik
- A Kvt. „mögöttes” jogszabálya a Tvt.-nek (lásd: Tvt. 3. § (2) bekezdés: A természetvédelemmel összefüggő e törvényben nem szabályozott kérdésekre, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.)
- A Kvt. szerinti jogintézmények és a természet védelmének a követelményei összhangjának a megteremtése a végrehajtási normák szintjén is jelentkezik (pl. környezeti hatásvizsgálat, egysége környezethasználati engedélyezés)

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

A természet védelmének alapelvei

A hagyományos természetvédelem és alapelvei

A jogszabályok által védetté nyilvánított területek és értékek megóvása.
Domináns alapelv az un. múzeumi elv.

Paradigmaváltás: általános védelem + kiemelt védelem = a természet védelme

Alapelvei: Nemzeti Környezet- és Természetpolitikai Kon koncepció (1994):

- holisztikus elv
- folyamat elv
- komplementer elv
- elegendő méret elve
- globális szemlélet elve
- fenntartható természet és racionális tájhasználat elve
- megelőzés és elővigyázatosság elve
- használó fizet, károsító többet fizet elve

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

A Tvt. célja

- A Tvt. célja:
- a) a természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerésének és fenntartható használatának elősegítése, továbbá a társadalom egészséges, esztétikus természet iránti igényének kielégítése **(általános védelem)**;
- b) a természetvédelem hagyományainak megóvása, eredményeinek továbbfejlesztése, a természeti értékek és területek kiemelt oltalma, megőrzése, fenntartása és fejlesztése **(kiemelt védelem)**.

A természet védelmének rendszere a Tvt. alapján I.

- Logikai alapja a Tvt. céljainak megfogalmazásában is megtalálható (1. §), de következik a holisztikus elvből is.
- **A természet általános védelme (Tvt. 6-21. §-ok)**
 - Területi alapú
 - Tájak általános védelme
 - Természeti területek védelme
 - (természeti) Érték alapú
 - Élő szervezetek védelme
 - Vegyes (alapvetően területhez kapcsolódik)
 - Élőhelyek védelme
 - Földtani értékek védelme

A természet védelmének rendszere a Tvt. alapján II.

- **A természet kiemelt védelme (természetvédelem, Tvt. 22-52. §)**
 - **Területi alapú** (gyűjtőfogalom: ***védett természeti terület***)
 - **(természeti) Érték alapú** (***védett természeti érték***)
 - Védett élő szervezetek
 - Védett életközösségek
 - Barlangok
 - Védett ásványi képződmények

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg

A természet védelmének alapfogalmai I.

- **természeti érték**: a természeti erőforrás [Kvt. 4. § c) pont], az élővilág és a fennmaradásához szükséges élettelen környezete, valamint más - e törvényben meghatározott -, természeti erőforrásnak nem minősülő környezeti elem [Kvt. 4. § a) pont], beleértve a védett természeti értéket is;
- (Kvt. 4. § c) természeti erőforrás: a - mesterséges környezet kivételével - társadalmi szükségletek kielégítésére felhasználható környezeti elemek vagy azok egyes összetevői);

A természet védelmének alapfogalmai II.

- **természeti terület:** valamennyi olyan földterület, melyet elsősorban **természetközeli állapotok jellemeznek;**
- **élő szervezet (élőlény):** mikroorganizmusok, gombák, növények és **állatok fajai, alfajai, változatai** (a továbbiakban együtt: fajok);

A természet védelmének alapfogalmai III.

- **természetes állapot:** az az élőhely, táj, életközösség, melynek keletkezésében az ember egyáltalán nem, vagy - helyreállításuk kivételével - alig meghatározó módon játszott szerepet, ezért a benne végbemenő folyamatokat többségében az önszabályozás jellemzi;
- **természetközeli állapot:** az az élőhely, táj, életközösség, amelynek kialakulására az ember csekély mértékben hatott (természeteshez hasonlító körülményeket teremtve), de a benne lejátszódó folyamatokat többségükben az önszabályozás jellemzi, de közvetlen emberi beavatkozás nélkül is fennmaradnak;

A természet védelmének alapfogalmai IV.

- **védett természeti érték (természetvédelmi érték):** e törvény vagy más jogszabály által védetté, fokozottan védetté nyilvánított - kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülő - élő szervezet egyede, fejlődési alakja, szakasza, annak származéka, illetőleg az élő szervezetek életközösségei, továbbá barlang, ásvány, ásványtársulás, ősmaradvány;
- **védett természeti terület:** e törvény vagy más jogszabály által védetté vagy fokozottan védetté nyilvánított (kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülő) földterület;

ELŐADÁS/GYAKORLAT

Felhasznált forrásai

- Szakirodalom:
 1. Ángyán J.- Fésűs I.- Podmaniczky L.- Tar F.- Vajnáné Madarassy A.: 1999. Nemzeti Agrár- környezetvédelmi Program. Agrár- környezetgazdálkodási tanulmányi kötetek. 1. kötet, FVM, Budapest, 174 p.
 2. Ángyán J.- Menyhért Z. : 1988. Integrált, alkalmazkodó növénytermesztés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 163 p.
 3. Demeter, A. (szerk) (2000) Natura 2000 – Európai hálózat a természeti értékek megőrzésére, Öko Rt., Budapest
- Egyéb források:
 1. A nemzeti agrár-környezetgazdálkodás honlapja: www.nakp.hu
 2. A NATURA 2000 honlapja: www.natura2000.hu

Debrecen Egyetem
Mezőgazdaság- Élelmiszertudományi és
Környezetgazdálkodási Kar

Pannon Egyetem
Georgikon Kar

Köszönöm a figyelmet!

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg